

NÄTVERK OCH TIDSKRIFTER

ALEX SNELLMAN

Artefacta

Ett virtuellt nätverk för konkret föremålsforskning

I början av 2000-talet, då jag studerade historia, konstvetenskap och en del etnologi, började jag oroa mig över att forskningen kring föremål försvagades. Jag började arbeta för att skapa ett nätverk där både forskare och andra intresserade kunde verka för att stöda föremålsforskningen. Med finansiellt stöd

från Finska kulturfonden kunde nätverket för föremålsforskning Artefacta grundas och i november 2011 körde verksamheten i gång med en inledande konferens och lanseringen av nätverksportalen (www.artefacta.fi).

Den reducerade ställning föremålsforsk-

The screenshot shows the homepage of the Artefacta network. At the top, there is a navigation menu with links: ETUSIVU, Keskustelu, Uutiset, Kalenteri, Tapahtumat, Tutkimus, and Tietoa verkostosta. Below the navigation, the main header features the Artefacta logo and the text 'Esinetutkimusverkosto'. A central banner advertises 'Artefactan tiedotuskampanja 2017' with links to PDF documents: 'Artefacta_tiedote2017.pdf (766.4 KB)' and 'Artefactum_CFP2017.pdf (540 KB)'. Below this, there are several sections: 'MUSEOIDEN KUUKAIDEN ESINEET TOUKOKUU 2017', 'KUVAREPORTAASI: PINTAA SYVEMMÄLLE', 'Artefactum 8' featuring Minna Kaipainen, and 'Keskustelussa nyt' with a discussion on 'Sibeliuksen puuvut ja pukeutuminen'. The footer shows the Artefacta logo and contact information.

ningen hamnat i berodde framför allt på att den förlorat sin konkreta förankring. Under slutet av 1900-talet, i den så kallade kulturella vändningen, kom det antropologiska kulturbegreppet väsentligen att omfattas av hela det vetenskapliga fältet, även utanför den egentliga kulturforskningen. Samhällsvetenskapernas forskning kring politik, sociologernas kontemplationer kring betydelse och inom historieforskningen den *nya* kulturhistorien, fick alla en central position genom den begreppsliga nyorienteringen.

Det nya kulturbegreppets genomslag var inte helt problemfritt. Den *gamla* kulturhistoriska forskningen, som självklart ingått i och stött museiverksamheten, fick träda i skymundan. Etnologins intresse för föremål gick igenom en metamorfos, där uppmärksamheten riktades mot de betydelser som förknippades med dessa och forskningen kom därigenom att fjärra sig från föremålets konkreta materialitet.

Den heliga treenigheten, brukare – ting

– betydelse, reducerades inte sällan till en dialog mellan brukare och betydelse. I stället för att forska kring själva föremålen inriktades metoden mot att undersöka hur de beskrivs i olika källor, till exempel i tidskrifter och media. Samtidigt negligerades ofta tingens materialitet som trivial. Ett huvudsyfte för nätverket Artefacta var således att skapa en virtuell plattform som speciellt kunde stöda den konkreta föremålsforskningens position i den vetenskapliga diskursen. Betonningen har från börjat legat på att möjliggöra förmedling av bilder eftersom all forskning kring konkreta ting och föremål förutsätter möjligheten att betrakta dem visuellt. I det här sammanhanget är virtuella nätverk överlägsna jämfört med traditionella tryckta medier.

Vår kollegialt granskade artikelpublicering Artefactum (<http://www.artefacta.fi/artefactum>) fungerar som vårt vetenskapliga flaggskepp. Nätpublikationen har flera fördelar jämfört med tryckta publikationer, t.ex. genom att sidantalet inte är begränsat

Artefactum 7

Jukka Relas

Vinokantiset lippaat: kirjoitustelineiden perilliset Kansallismuseossa

Lipas on arkkua pienempi säilytyslaatikko. Lippaissa on yleensä säilytetty jotain erityisen tärkeää: koruja, rahaa, kirjoitusvälineitä tai käsitöitä. Ne ovat saattaneet olla puuseppien ja sulhasten erityisesti taidonnäytteiksi tekemiä. Siksi kansanomaisetkin lippaat ovat usein

Sisällys

- Lipastyypit
- Laatu ja tyyli – säätyläislipas vai kansanomainen lipas?
- Vinokantiset lippaat Suomessa
- Lippaiden käyttötarkoitus
- Lippaiden valmistus
- Lippaiden omistajat
- Lopuksi

- Liite I: Aineisto
- Liite II: Kartat

- Lähteet ja kirjallisuus

Kirjoittaja on kansatieteen alalta Helsingin yliopistossa väitellyt filosofian tohtori, joka toimii vapaana tutkijana.

Julkaistu:
Helsinki • Artefacta • 19.9.2016

Tulosta artikkeli

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

ETUSIVU KESKUSTELU UUTISET KALENTERI TAPAHTUMAT TUTKIMUS TIETOA VERKOSTOSTA

käyttäjätunnus: salasana: Kirjaudu
[Rekisteröidy](#) | [Unohditko salasanan?](#)
 HAE | SÖK

[På svenska](#) | [In English](#)

UUSIMMAT VIESTIT OHJEITA INSTRUKTIONER

Keskustelu – Diskussioner

- Kerro, kysy ja kommentoi suomeksi tai ruotsiksi! – Berätta, fråga och kommentera på svenska eller på finska!
- Keskustelun aiheena ovat esineet ja esinetutkimus. – Diskussionen gäller föremål och föremålsstudier.
- Keskustelun säännöt ovat [täällä](#). – Diskussionsregler finns [här](#).
- Vain sisäänkirjautuneet jäsenet voivat osallistua keskusteluun ja nähdä viestien liitteenä olevat kuvat. – Endast inloggade medlemmar kan ta del i diskussioner och se de bifogade bilderna.
- Ohjeet mm. erikoismerkkin (kuten § д Ω æ ç) lisäämiseen ovat [täällä](#). – Instruktioner bl.a. för att infoga specialtecken (t.ex. § д Ω æ ç) finns [här](#).
- Muista myös [Kysy museolta](#) -palvelu, jossa voit esittää museoille niiden erikoisalaan liittyviä kysymyksiä.
- Glöm inte heller [Fråga museet](#) -tjänsten, där du kan ställa frågor till olika museer angående deras specialområden.

Hae keskusteluista | Sök ur diskussionerna: Välme käynnin jälkeen muuttuneet viestiketjut | Meddelandekedjor som ändrat sedan förra vistelsen

Hakusana | Sökord: HAE | SÖK

	Discussion in English	2 aihetta 12 viestiä.	Uusin viesti: 244 päivää sitten
	Yleinen keskustelu – Allmän diskussion	25 aihetta 101 viestiä.	Uusin viesti: 277 päivää sitten
	Mikä esine? – Vilket föremål?	185 aihetta 838 viestiä.	Uusin viesti: 7 tuntia sitten
	Museovirasto kysyy – Museiverket frågar	8 aihetta 27 viestiä.	Uusin viesti: 241 päivää sitten

eller genom att färgbilder inte innebär extra kostnader. Avgifterna för bildanvändning har också under den senaste tiden blivit mer fördelaktiga och i vissa fall helt försvunnit. Den nya generationens föremålsforskare är för det mesta utrustade med egen digitalkamera och behöver därför inte heller anlita professionell fotohjälp. Bilderna kan i Artefactum dimensioneras så att man vid behov kan öppna högupplösta versioner och antalet kan vara betydligt fler än i tryckta artiklar. Artefactum har också i en artikel publicerat rörliga tredimensionella illustrationer. Artefactum lämpar sig för helgjutna vetenskapliga artiklar och maximilängden är hela 75000 tecken, vilket är ungefär dubbelt så mycket som i traditionella tidskriftsartiklar. Vi publicerar även svenskspråkiga artiklar om föremål, men hittills har vi inte fått några anbud.

Den virtuella världens goda möjligheter till illustrationer stöder också den konkreta fö-

remålsforskningen på ett annat sätt; nämligen i vårt diskussionsforum, där det smidigt går att införa flera bildbilagor i inläggen. Flera museer har på det här sättet gjort förfrågningar om föremål i sina samlingar och i de flesta fall också fått svar och information.

Vi har en praktisk arbetsfördelning med nät-tjänsten ”Fråga museet” (”Kysy museolta”, <http://kysymuseolta.fi>, på svenska <http://www.kysymuseolta.fi/kansallismuseo/?lang=sve>), där museerna svarar på allmänhetens frågor i anslutning till museernas verksamhet medan Artefacta fungerar som ett forum mellan experter. I praktiken kunde nog diskussionsverksamheten vara livligare. Man kan följa med frågor och svar på vår Facebooksida (<http://www.facebook.com/Esinetutkimus>) eller i vårt medlemsbrev som sex gånger i året skickas ut till registrerade medlemmar (<http://www.artefacta.fi/sv/registrering>). Medlemskapet är avgiftsfritt.

När diskussionsforumet öppnades ville vi und-

vika att högupplösta bilder skulle läcka ut på Internet genom att se till att bilderna endast kan ses av registrerade medlemmar. Med dagens snabba livsrytm och mediaomsättning har man tyckt att det här är en onödigt stelbent strategi, då liknande diskussioner sker närmast i realtid på Facebook. Facebook är ändå ett problematiskt medium för expertis genom att uppladdade bilder i princip ger Facebook användarrättigheterna samt genom att äldre diskussioner kan vara svåra att hitta. Artefactas diskussionsforum är uppdelat enligt intresseområden för att underlätta sökande efter information och textsökningar är givetvis också möjliga. Artefacta strävar ändå snarare till en ackumulering av kunskap än till snabb uppdatering av innehållet.

Inom föremålsforskningen ger den virtuella världen, förutom de visuella möjligheterna, också ett oberoende av tid och plats. Innehållet går alltid att komma åt när det finns möjligheter till nätkontakt. Betraktar man Artefactum ur ett vetenskapligt journalperspektiv kan man konstatera att artiklarna är fritt åtkomliga utan tidsfrist eller karantän (open access). Artiklarna utges också genast efter att den enskilda artikeln är färdig. Läsningen är således gratis och man behöver inte vänta på att andra artiklar fyller ut en pappersbaserad tryckt journal.

Vi har följt den inom humanistiska ämnen gamla traditionen där allt arbete utförs frivilligt och utan lön. Tryckkostnader kan undvikas genom det virtuella mediet men å andra sidan tillkommer avgifter för att upprätthålla en mångsidig och fungerande nätportal. I det här avseendet har finansieringen via stiftelser visat sig vara något problematisk då bidrag ofta ges för att bygga upp nya projekt, men mer sällan ges för att upprätthålla en etablerad verksamhet. I stället för att enbart stöda växlande projekt kunde en fortlöpande publiceringsverksamhet också premieras, något som förstås skulle vara bättre för oss, men kanske också för vetenskapen

överlag, särskilt som open access-förfarandet gör det svårt att bekosta utgivning genom avgifter för publikationerna. Samtidigt som Finland har uppnått en allt större välfärd, har den här sist och slutligen mycket hushållande humanistiska verksamheten blivit allt mer krävande. Vi är därför mycket tacksamma för att Finska Vetenskaps-Societeten ansett vår publikationsverksamhet vara värd understöd.

Till Budkavlens läsare vill jag rikta en speciell inbjudan att delta i nätportalens svenskspråkiga verksamhet (<http://www.artefacta.fi/sv>). När verksamheten planerades och inleddes strävade vi till en fullständig svenskspråkig parallellversion, men i praktiken har våra personresurser bara räckt till översättningen av medlemsbrev och museernas ”månadens föremål”.

Våren 2017 publicerade vi följande inbjudan till Artefactas redaktion: ”Ifall du är intresserad av att främja föremålsforskning och ett nätverk kring temat, skriver väl och klarar av datateknik, kan du ta kontakt med (esinetutkimus@artefacta.fi). Ifall det bland svenskspråkiga etnologer, arkeologer, historiker, konservatorer, konstvetare eller andra finns intresse för att bilda en svenskspråkig redaktion för Artefacta så står portalen till förfogande. Innehållet kan skapas och bearbetas överallt där nätkontakt finns, en av den virtuella världens stora fördelar.

De nya virtuella möjligheterna är många och allt lättare att bemästra, men fortfarande är det konkreta innehållet viktigast. Artefactas verksamhet är stabil och fortlöpande, men vi skulle gärna se ett större deltagande av intresserade. Skulle du kanske vara intresserad av att bli huvudredaktör för den svenskspråkiga versionen?

FD Alex Snellman är koordinator för nätverket för föremålsforskning Artefacta. Han disputerade 2014 över ämnet adel i Finland 1809-1939 och har i sin postdoc-forskning (2016-) undersökt 1800-talets finska civiluniformer.